

Sygn. akt VII U 6314/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Mirosław Major

Protokolant P.. sąd. A. M.

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2017 r. w Poznaniu

odwołania **R. T.**

od decyzji **Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

z dnia 24 sierpnia 2016 r., znak: (...)

i z dnia 2 grudnia 2016 r., znak (...)-2

w sprawie **R. T.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o prawo do emerytury rolniczej

- 1) zmienia zaskarżone decyzje i przyznaje odwołującej R. T. prawo do emerytury rolniczej od dnia 1 września 2017 r.,
- 2) znosi wzajemnie koszty zastępstwa procesowego stron.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2016 r., znak: (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 277), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 19 sierpnia 2016 r., odmówił R. T. prawa do emerytury rolniczej.

W uzasadnieniu wskazał, że wnioskodawczyni nie udowodniła wymaganego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w wymiarze 30 lat, a jedynie 27 lat, 11 miesięcy i 23 dni. Organ uznał za udowodnione okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 2 września 1974 r. do dnia 31 grudnia 1982 r. oraz od dnia 1 stycznia 1997 r. do dnia 24 sierpnia 2016 r. Do wymaganego okresu nie zaliczono natomiast okresu od 1 stycznia 1983 r. do 14 października 1986 r., ponieważ brak jest dokumentów z lat 1983-1986 potwierdzających podleganie R. T. ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik. Ponadto, KRUS podniósł, że wnioskodawczyni nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, bowiem nadal figuruje w ewidencji podatników z tytułu łącznego zobowiązania pieniężnego dotyczącego gruntu o powierzchni 3,4353 ha użytków rolnych.

Od powyższej decyzji, w przepisany prawem trybie i terminie, odwołała się R. T., działając przez profesjonalnego pełnomocnika (radcę prawnego), zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie odwołującej prawa do emerytury rolniczej.

W uzasadnieniu odwołania R. T. wskazała, że również w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 14 października 1986 r. pracowała w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, a jej ojciec – J. A. – opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników za wszystkich członków rodziny, w tym za odwołującą. W ocenie ubezpieczonej, powyższa okoliczność znajduje potwierdzenie w dołączonych dokumentach, w tym m.in. w nakazach płatniczych, w których wskazane jest, że opłata na fundusz ubezpieczenia społecznego rolników dokonywana była wówczas od czterech osób, bez imiennego ich wskazania. Zdaniem odwołującej, nie może ona ponosić ujemnych konsekwencji tego, że w spornym okresie nie było w powyższych dokumentach wymogu wskazywania z imienia i nazwiska członków rodziny rolnika, których te składki dotyczyły.

Pozwany organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał argumentację prawną i faktyczną zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji oraz wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu organ wskazał, że przedstawione przez odwołującą nakazy zapłaty zostały wystawione na cztery osoby, jednakże nie jest w nich wyszczególnione za jakie osoby były opłacone składki na ubezpieczenie. Zdaniem organu, w spornym okresie w gospodarstwie rolnym ojca odwołującej zamieszkiwało łącznie pięć osób – odwołująca, jej rodzice J. i R., brat T. oraz jego żona W..

Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą VII U 6314/16.

Decyzją z dnia 2 grudnia 2016 r., znak: (...) -2, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 277), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 6 września 2016 r., odmówił R. T. ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej ustalenia uprawnień do emerytury rolniczej. W uzasadnieniu organ powtórzył argumentację zawartą w decyzji z dnia 24 sierpnia 2016 r., a nadto wskazał, że przedstawione przez R. T. dokumenty nie ujawniają nowych okoliczności mających wpływ na przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego.

W przepisany prawem trybie i terminie, R. T. (działając przez radcę prawnego), odwołała się od decyzji z dnia 2 grudnia 2016 r., zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie odwołującej prawa do emerytury rolniczej.

Pozwany organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał wcześniej zaprezentowaną argumentację prawną i faktyczną oraz wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą VII U 906/17.

Zarządzeniem z dnia 30 marca 2017 r., na podstawie art. 219 k.p.c. połączono sprawę z odwołania R. T. o sygn. akt VII U 906/17 ze sprawą o sygn. akt VII U 6314/16 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia, uznając, że pozostają one ze sobą w związku.

Na rozprawie w dniu 18 maja 2017 r. pełnomocnik odwołującej podtrzymał dotychczasowe stanowisko, a nadto wniósł o zasądzenie od organu rentowego koszty zastępstwa procesowego w obu sprawach w wysokości podwójnej stawki (k. 69).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. T. (z domu A.) urodziła się (...) Wiek 55 lat ukończyła w dniu (...)

Odwołująca we wniosku o emeryturę z dnia 19 sierpnia 2016 r. wskazała, że na dzień jego złożenia nadal jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 3,43 ha.

Odwołująca nigdy nie pracowała poza rolnictwem i nie miała ustalonego prawa do renty.

Dowód: bezsporne, a nadto: wniosek z dnia 19 sierpnia 2016 r. – k. 1-3 akt ZUS; kwestionariusz dotyczący okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników – k. 6 akt ZUS; zaświadczenie z dnia 8 czerwca 2016 r. – k. 12 akt ZUS; zeznania odwołującej – k. 52v

Rodzice odwołującej, małżonkowie J. i R. A. (1), w okresie od 1968 r. do 15 stycznia 1997 r. posiadali własne gospodarstwo rolne, na które składała się m.in. nieruchomości rolne położone w R. o powierzchni 9,70 ha. Oprócz tego ojciec odwołującej od 1963 r. do 15 stycznia 1997 r. był właścicielem nieruchomości rolnej położonej w M. o łącznej powierzchni ok 3,50 ha, która również wchodziła w skład ww. gospodarstwa rolnego państwa A..

R. T. była zameldowana na pobyt stały od dnia 10 września 1958 r. do dnia 7 października 1986 r. w R..

Odwołująca od ukończenia przez nią 16 roku życia, tj. od dnia 2 września 1974 r. pracowała w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, m.in. pomagała na polu, w ogrodzie, w domu. Rodzice odwołującej posiadali m.in. plantację truskawek, ogórków, buraków i ziemniaków.

Ubezpieczona w latach 1974 r. – 1977 r. uczęszczała dodatkowo na kurs w K. Spółdzielni (...) w P., który odbywał się 3 razy w tygodniu, przez 6-8 godzin dziennie, jednak po powrocie do domu stale pomagała w gospodarstwie.

Oprócz odwołującej w domu w R. mieszkali: rodzice J. i R., brat T. oraz brat A., który w październiku 1984 r. wziął ślub z A. i wyprowadził się z domu. A. A. (2) od ukończenia szkoły w 1977 r. pracował zawodowo (poza gospodarstwem) i nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Odwołująca R. T. w dniu 11 kwietnia 1985 r. zawarła związek małżeński z M. T. i od tego momentu pozostawała na utrzymaniu męża.

W dniu 18 października 1986 r. brat odwołującej – T. A. zawarł związek małżeński z W., która zamieszkała wówczas w domu w R.. Od 1 stycznia 1987 r. W. A. została objęta ubezpieczeniem społecznym rolników jako domownik płatnika składek J. A. („rolnika na rzecz, którego wykonywana była praca”).

Dowód: akt notarialny z dnia 15 stycznia 1997 r. – k. 7-10 akt ZUS; zaświadczenie z dnia 30 maja 2016 r. – k. 12; zeznania odwołującej – k. 52v-53; zeznania świadka A. P. k. 51v-52; zeznania świadka M. H. – k. 52-52v; decyzja w sprawie umorzenia zaległości podatkowej z dnia 18 września 1985 r. – k. 31 akt ZUS i k. 10 akt sądowych; odpis skrócony aktu małżeństwa zawartego w dniu 18 października 1986 r. – k. 43-44; karta ewidencyjna z 1993 r. dot. W. A. – k. 48-49 akt ZUS

W spornym okresie odwołująca jako członek rodziny osoby prowadzącej gospodarstwo rolne uprawniona była do korzystania ze świadczeń leczniczych. W zaświadczeniu nr 9/82 wystawionym w dniu 11 stycznia 1982 r. wskazano, że R. T. została wykreślona z powyższego zaświadczenia z dniem 10 stycznia 1986 r. (k. 19 akt ZUS i k. 11 akt sądowych).

Decyzją z dnia 18 września 1985 r. w sprawie umorzenia zaległości podatkowej, Naczelnik Gminy S. umorzył J. A. zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za rok 1985 r. w kwocie 1 067 zł. Jak wskazano w uzasadnieniu decyzji, powyższa kwota została umorzona ze względu na fakt, że R. A. (2) (odwołująca) „nie pracuje w gospodarstwie rolnym od dnia 11 kwietnia 1985 r.”

W nakazie płatniczym na zobowiązanie pieniężne i Fundusz Emerytalny (...) za rok 1983 wskazano, że łączna kwota do zapłaty na Fundusz Emerytalny (...) wyniosła 8 225 zł.

W nakazie płatniczym na zobowiązanie pieniężne i Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) za I półrocze 1984 r. wskazano, że opłata na (...) była dokonywana od 4 osób (niewskazanych imiennie) i kwota do zapłaty za te osoby wyniosła 3 200 zł. Z kolei łączna kwota do zapłaty na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) opiewała wówczas na kwotę 5 940 zł.

W nakazie płatniczym na zobowiązanie pieniężne (łącznie z Funduszem Ubezpieczenia Społecznego (...)) za cały rok 1985 wskazano, że opłata na (...) liczona od ilości osób wyniosła 6 400 zł, natomiast łącznie – 45 797 zł.

W nakazie płatniczym na łączne zobowiązania pieniężne na rok 1986 wskazano, że opłata na (...) liczona od ilości osób wyniosła 4 800 zł, natomiast łącznie 66 695 zł.

Dowód: zaświadczenie nr 9/82 z dnia 11 stycznia 1982 r. – k. 19 akt ZUS i k. 11 akt sądowych; decyzja w sprawie umorzenia zaległości podatkowej z dnia 18 września 1985 r. – k. 31 akt ZUS i k. 10 akt sądowych; nakazy płatnicze za rok 1983, i półrocze 1984, 1985, 1986 – k. 32-33 i 40 akt ZUS oraz 6-9 i 46 akt sądowych

Na podstawie umowy darowizny z dnia 15 stycznia 1997 r. małżonkowie J. i R. A. (1) darowali odwołującej 1/3 nieruchomości położonej w M. (współwłasność).

Od tego czasu odwołująca opłacała samodzielnie składki w KRUS.

W dniu 15 maja 2017 r. odwołująca zawarła z A. i A. A. (2) umowę dzierżawy ww. gruntu położonego w M. o powierzchni 1/3 z 3,4783 ha na okres 10 lat.

W dniu 22 maja 2017 r. mąż odwołującej, M. T. zawarł z J. K. umowę dzierżawy gruntu położonego w C. na okres 10 lat.

W dniu 12 września 2017 r. pełnomocnik odwołującej złożył do akt niniejszego postępowania decyzję z dnia 5 lipca 2017 r., w której Prezydent Miasta P. orzekł zarejestrować w operacie ewidencji gruntów i budynków dane wynikające z umowy dzierżawy zawartej w dniu 15 maja 2017 r., pomiędzy A. i A. małżonkami A., a R. T., dotyczącej gruntów położonych w P., w obrębie M..

Wobec powyższego, na rozprawie w dniu 21 września 2017 r. pełnomocnik pozwanego oświadczył, że organ rentowy nie kwestionuje zakończenia prowadzenia działalności rolniczej przez odwołującą, wskazując, iż nastąpiło to w toku postępowania (k. 147).

Dowód: umowa darowizny z dnia 15 stycznia 1997 r. zawarta w formie aktu notarialnego – k. 7-10 akt ZUS; zeznania odwołującej – k. 53; zaświadczenie nr ZU.403.862.2016 dotyczące okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z dnia 22 sierpnia 2016 r. – k. 20-20-23 akt ZUS; umowa dzierżawy z dnia 15 maja 2017 r. z załącznikami – k. 85-88; umowa dzierżawy gruntu z dnia 22 maja 2017 r. – k. 130

W dniu 19 sierpnia 2016 r. odwołującą złożyła wniosek o wcześniejszą emeryturę rolniczą. Odwołująca wystąpiła do organu rentowego o zaliczenie do wymaganego stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców (J. i R. A. (1)) od ukończenia przez nią 16 roku życia, tj. od dnia 2 września 1974 r. do dnia 14 października 1986 r., a także pracy we własnym gospodarstwie rolnym od dnia 15 stycznia 1997 r. Odwołująca w powyższym wniosku wskazała, że na dzień jego złożenia nadal jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 3,43 ha.

W dniu 24 sierpnia 2016 r. KRUS wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję odmowną. W toku postępowania administracyjnego R. T. wykazała jedynie 27 lat, 11 miesięcy i 23 dni stażu ubezpieczeniowego. Organ uznał za udowodnione okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców odwołującej od dnia 2 września 1974 r. do dnia 31 grudnia 1982 r. oraz od dnia 1 stycznia 1997 r. do dnia 24 sierpnia 2016 r. Do wymaganego okresu nie zaliczono natomiast okresu od 1 stycznia 1983 r. do 14 października 1986 r., ponieważ brak jest dokumentów z lat 1983-1986 potwierdzających podleganie R. T. ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik.

Decyzją z dnia 2 grudnia 2016 r., znak: (...) -2, organ rentowy odmówił R. T. ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej ustalenia uprawnień do emerytury rolniczej.

Dowód: wniosek z dnia 19 sierpnia 2016 r. – k. 1-3 akt ZUS; kwestionariusz dotyczący okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników – k. 6 akt ZUS; decyzja z dnia 24 sierpnia 2016 r., znak: (...); decyzja z dnia 2 grudnia 2016 r., znak: (...) -2 –k. 32

Zebrane w sprawie dokumenty oraz dokumenty znajdujące się aktach organu rentowego Sąd uznał za wiarygodne, zostały bowiem sporządzone przez uprawnione podmioty w zakresie ich kompetencji. Autentyczność powyższych dokumentów nie była kwestionowana przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Szczególnie istotne okazały się przedłożone przez odwołującą nakazy płatnicze z lat 1983-1986 oraz decyzja z dnia 18 września 1985 r. w sprawie umorzenia zaległości podatkowej, które pozwoliły ustalić, że w spornym okresie za R. T. były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników. W nakazie płatniczym z 1984 r. wskazano, że opłata na fundusz ubezpieczenia społecznego rolników dokonywana była od czterech osób, co prawda bez imiennego ich wskazania, jednak na podstawie pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd ustalił, iż w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 11 kwietnia 1985 r. (tj. do chwili kiedy odwołującą wyszła za mąż i przeszła na utrzymanie męża) w gospodarstwie rolnym płatnika składek – J. A. – zamieszkiwały 4 osoby, od których były odprowadzane składki na ww. ubezpieczenie, a mianowicie J. A., jego żona R., syn T. oraz córka R. (odwołująca). Do października 1984 r. w powyższym gospodarstwie mieszkał jeszcze A. A. (2), który jednak od ukończenia szkoły w 1977 r. pracował zawodowo (poza gospodarstwem) i nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. W ocenie Sądu, nie ma racji organ rentowy podnosząc, że wśród osób, za które były opłacane składki w spornym okresie znajdowała się W. A. (żona T.), bowiem jak wynika z zeznań odwołującej (k. 52 v.), odpisu skróconego aktu małżeństwa (k. 43-44) oraz karty ewidencyjnej z 1993 r. (k. 48 akt ZUS) W. zamieszkała w gospodarstwie rolnym (...) w R. dopiero od października 1986 r. (po ślubie z T.), a ubezpieczeniem społecznym rolników, jako domownik płatnika składek J. A., została objęta dopiero od dnia 1 stycznia 1987 r., zatem to nie ona była jedną z czterech osób, o których mowa w nakazie płatniczym za I półrocze 1984 r. (k. 8).

Natomiast decyzją z dnia 18 września 1985 r. w sprawie umorzenia zaległości podatkowej, Naczelnik Gminy S. umorzył J. A. zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za rok 1985 r. w kwocie 1 067 zł. Jak wskazano w uzasadnieniu decyzji, powyższa kwota została umorzona ze względu na fakt, że R. A. (2) (odwołująca) „nie pracuje w gospodarstwie rolnym od dnia 11 kwietnia 1985 r.” Z powyższego wynika, że do tego dnia odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, co w zestawieniu z pozostałym materiałem dowodowym powala wysnuć wniosek, iż w okresie od 1 stycznia 1983 r. do dnia 11 kwietnia 1985 r. za odwołującą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków A. P. i M. H., które - w ocenie Sądu - stanowiły przydatny, lecz jedynie dla uzupełnienia ustaleń w zakresie stanu faktycznego, materiał dowodowy. Jednoznacznie potwierdzili oni fakt wykonywania przez odwołującą stałej pracy w gospodarstwie rolnym jej rodziców w okresie od ukończenia przez nią 16 roku życia do zawarcia małżeństwa z M. T.. Jako sąsiedzi niewątpliwie niejednokrotnie mieli oni sposobność obserwować odwołującą w trakcie wykonywania pracy w gospodarstwie. Poza tym należy zwrócić uwagę, że zeznania świadków, w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, w tym zwłaszcza charakteru pracy odwołującej w gospodarstwie rolnym były ze sobą zbieżne. Zeznania świadków nie nosiły również znamion uprzedniego przygotowania ich treści. Przeciwnie, świadkowie zeznawali szczerze i spontanicznie. Zeznania świadków dowodzą jedynie tego, że odwołująca mieszkała i pracowała w gospodarstwie rolnym (...), jednakże nie odnoszą się one w żaden sposób do kwestii opłacania składek. Powyższa okoliczność została jednak wykazana dowodami w postaci omówionych wyżej dokumentów. W ocenie Sądu, zeznania odwołującej R. T. również zasługiwały na nadanie im przymiotu wiarygodności, ponieważ w rzeczowy i logiczny sposób opisała ona charakter wykonywanej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców oraz wskazała, kto oprócz niej zamieszkiwał i pracował w tymże gospodarstwie. Ponadto, zeznania odwołującej, logiczne, konsekwentne, zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, pokrywają się z zeznaniami świadków oraz z treścią zebranych w sprawie dokumentów, nie występują pomiędzy nimi żadne sprzeczności. Zbieżność treści wskazanego materiału dowodowego wymuszała przyjęcie jego wiarygodności.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy odwołująca wykazała wymagany 30-letni staż ubezpieczeniowy oraz czy zaprzestała wykonywania działalności rolniczej, co stanowiło warunki przyznania odwołującej prawa do emerytury rolniczej.

W toku postępowania administracyjnego R. T. wykazała jedynie 27 lat, 11 miesięcy i 23 dni stażu ubezpieczeniowego. Organ uznał za udowodnione okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców odwołującej od dnia 2 września 1974 r. do dnia 31 grudnia 1982 r. oraz od dnia 1 stycznia 1997 r. do dnia 24 sierpnia 2016 r. Do wymaganego okresu nie zaliczono natomiast okresu od 1 stycznia 1983 r. do 14 października 1986 r., ponieważ brak jest dokumentów z lat 1983-1986 potwierdzających podleganie R. T. ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik.

Z kolei odwołująca zarówno w pisemnym odwołaniu, jak też przed Sądem utrzymywała, że w spornym okresie była zgłoszona do ubezpieczenia rolniczego i faktycznie opłacano za nią wymagane składki.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r., poz. 277) emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną,
- podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat,
- a także zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 ww. ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2) i ust. 2 pkt 2) zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Z kolei w myśl art. 6 pkt 14) ustawy, ilekroć w ustawie jest mowa o okresach podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu - rozumie się tylko takie okresy, za które opłacano przewidziane w odpowiednich przepisach składki na te ubezpieczenia, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek.

Z przytoczonych regulacji prawnych wynika, że przesłanką uzyskania prawa do emerytury rolniczej jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w rozumieniu opłacania składek na to ubezpieczenie. Ubezpieczenie takie nie istniało w okresie między 19 września 1938 r. a 30 września 1969 r. Obowiązek opłacania przez rolników indywidualnych składek na ubezpieczenie społeczne został wprowadzony ustawą z 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników. Obowiązek ten utrzymały następnie wszystkie późniejsze ustawy dotyczące ubezpieczenia społecznego rolników, rozszerzając go od 1983 r. na domowników (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 19 listopada 1993 r., II URN 47/93, OSNC 1994/5/117).

W pierwszej kolejności Sąd zbadał, czy ubezpieczona spełniła kryteria wymagane dla uznania jej za „domownika” o jakim mowa w przepisie art. 6 pkt 2) ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, tj. po pierwsze - czy ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia; po drugie - czy można ją uznać za osobę bliską rolnikowi; po trzecie - czy pozostawała ona z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkiwała na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz po czwarte - czy stale pracowała w tym gospodarstwie rolnym i nie była związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Odnosnie pierwszej kwestii niespornym było, że w okresie, którego doliczenia domaga się ubezpieczona (1 stycznia 1983 r. do 14 października 1986 r.), ukończyła już ona 16 rok życia. Z ustaleń stanu faktycznego wynika również, że

można ją uznać za osobę bliską J. i R. A. (1), u których w gospodarstwie rolnym miała pracować - J. i R. A. (1) byli bowiem rodzicami odwołującej. R. A. (2) (później T.) mieszkała w R., w gospodarstwie rolnym rodziców, wraz z J. i R. A. (1) oraz braćmi T. i A., do co najmniej 11 kwietnia 1985 r., tj. do chwili zawarcia przez nią związku małżeńskiego. Z ustaleń stanu faktycznego wynika przy tym, że w okresie zamieszkiwania w R., ubezpieczona niewątpliwie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, co potwierdzili wszyscy przesłuchani w sprawie świadkowie oraz odwołująca.

Jak już była mowa wyżej, od 1 stycznia 1983 r. wprowadzono obowiązek opłacania składek także za domowników. Do wymaganego okresu organ rentowy nie zaliczył okresu od 1 stycznia 1983 r. do 14 października 1986 r., ponieważ brak było dokumentów z lat 1983-1986 potwierdzających podleganie R. T. ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownika.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił ustalić, że odwołująca w okresie od 1 stycznia 1983 r. do co najmniej 11 kwietnia 1985 r. (tj. 2 lata, 3 miesiące i 10 dni) podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników, tj. w podanym okresie opłacono za nią stosowne składki.

Przedłożone przez odwołującą nakazy płatnicze z lat 1983-1986 oraz decyzja z dnia 18 września 1985 r. w sprawie umorzenia zaległości podatkowej, pozwoliły przyjąć, że w spornym okresie za R. T. były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników. W nakazie płatniczym z 1984 r. wskazano, że opłata na fundusz ubezpieczenia społecznego rolników dokonywana była od czterech osób, co prawda bez imiennego ich wskazania, jednak na podstawie pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd ustalił, iż w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 11 kwietnia 1985 r. (tj. do chwili kiedy odwołującą wyszła za mąż i przeszła na utrzymanie męża) w gospodarstwie rolnym płatnika składek - J. A. - zamieszkiwały 4 osoby, od których były odprowadzane składki na ww. ubezpieczenie, a mianowicie J. A., jego żona R., syn T. oraz córka R. (odwołująca). Do października 1984 r. w powyższym gospodarstwie mieszkał jeszcze A. A. (2), jednak od ukończenia szkoły w 1977 r. pracował on zawodowo (poza gospodarstwem) i nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. W ocenie Sądu, nie ma racji organ rentowy podnosząc, że wśród osób, za które były opłacane składki w spornym okresie, znajdowała się W. A. (żona T.), bowiem jak wynika z zeznań odwołującej (k. 52v), odpisu skróconego aktu małżeństwa (k. 43-44) oraz karty ewidencyjnej z 1993 r. (k. 48 akt ZUS) W. zamieszkała w gospodarstwie rolnym (...) w R. dopiero od października 1986 r. (po ślubie z T.), a ubezpieczeniem społecznym rolników jako domownik płatnika składek J. A. została objęta dopiero od dnia 1 stycznia 1987 r., zatem to nie ona była jedną z czterech osób, o których mowa w nakazie płatniczym za I półrocze 1984 r. (k. 8).

Decyzją z dnia 18 września 1985 r. w sprawie umorzenia zaległości podatkowej, Naczelnik Gminy S. umorzył J. A. zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za rok 1985 w kwocie 1 067 zł. Jak wskazano w uzasadnieniu decyzji, powyższa kwota została umorzona dlatego, że R. A. (2) (odwołująca) „nie pracuje w gospodarstwie rolnym od dnia 11 kwietnia 1985 r.” Z powyższego wynika, że do tego dnia odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, co w zestawieniu z pozostałym materiałem dowodowym powala wysnuć wniosek, iż w okresie od 1 stycznia 1983 r. do dnia 11 kwietnia 1985 r. za odwołującą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

W ocenie sądu, powyższy dokument może stanowić dowód opłacania składek na ubezpieczenia społeczne rolników za odwołującą. Wprawdzie ww. decyzja stanowi o umorzeniu zaległości podatkowej i wskazuje na tryb z art. 31 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. z 1980 r. Nr 27, poz. 111), jednakże zgodnie z § 1 pkt 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 sierpnia 1981 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych na niektóre rodzaje świadczeń pieniężnych oraz określenia właściwości organów podatkowych w zakresie umarzania zaległości podatkowych (Dz. U. z 1981 r., Nr 23, poz. 119), przepisy powołanej powyżej ustawy stosuje się także do niepodatkowych należności budżetowych jednostek gospodarki społecznej, wynikających z przepisów normujących wpłaty (obciążenia) na rzecz budżetu Państwa. Natomiast zgodnie z § 29 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (t.j. Dz. U. z 1983 r. Nr 2, poz. 10), składkę pobiera się w trybie przewidzianym dla realizacji zobowiązań pieniężnych rolników wobec Państwa.

Wobec powyższego, możliwym było wówczas umorzenie zaległości składkowych na fundusz ubezpieczenia społecznego rolników. Dodatkowo zważywszy na fakt, że wśród danin publicznych uwzględnianych w nakazach płatniczych przedstawionych przez odwołującą tylko składki na ubezpieczenia społeczne były zależne od liczby osób, to należałoby przyjąć, że decyzja w sprawie umorzenia zaległości podatkowej dotyczyła de facto należności składkowych, a to z kolei świadczy o fakcie opłacania składek na ubezpieczenia społeczne także za odwołującą.

Na marginesie należy wskazać, że odwołująca przedłożyła wraz z odwołaniem zaświadczenie nr 9/82 uprawniające do świadczeń leczniczych (k. 11) jako dowód podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. W ocenie sądu, z powyższego dokumentu nie można jednak wysnuć takich wniosków. W rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 14 grudnia 1971 r. w sprawie udzielania świadczeń leczniczych przez zakłady społecznej służby zdrowia osobom prowadzącym gospodarstwa rolne (Dz. U. z 1971 r. Nr 37, poz. 345) wskazano, że osoby prowadzące gospodarstwo rolne są uprawnione do korzystania ze świadczeń zakładów społecznych służby zdrowia na zasadach ustalonych dla pracowników (§ 1 ust. 1). Uprawnienia określone w § 1 przysługują również członkom rodziny osoby prowadzącej gospodarstwo rolne oraz osobom nie będącym członkami rodziny, jeżeli dany członek rodziny lub osoba zamieszkuje wspólnie z osobą prowadzącą gospodarstwo rolne i pozostaje na jej utrzymaniu. Wspólne zamieszkanie nie jest wymagane w stosunku do dzieci uczących się poza stałym miejscem zamieszkania (§ 2). Dowodem uprawniającym do świadczeń na podstawie ww. rozporządzenia jest zaświadczenie biura gromadzkiej rady narodowej lub prezydium osiedlowej, miejskiej, dzielnicowej rady narodowej, właściwej ze względu na położenie gospodarstwa (§ 3 ust. 1). W zaświadczeniu określonym w ust. 1 wpisuje się członków rodziny i inne osoby uprawnione do świadczeń leczniczych (§ 3 ust. 2).

Dodatkowo należy wskazać, że zgodnie z art. 4 pkt 1) ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U.1989.24.133 j.t.), ubezpieczonemu przysługują świadczenia lecznicze i położnicze, zaopatrzenie w leki, przedmioty ortopedyczne, protezy, środki opatrunkowe i pomocnicze, pobyt w domu pomocy społecznej, a także świadczenia związane z rehabilitacją zawodową lub przekwalifikowaniem w związku z brakiem możliwości wykonywania zawodu rolnika, natomiast zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1) świadczenia, o których mowa w art. 4 pkt 1), przysługują ubezpieczonemu oraz członkom jego rodziny - w zakresie i na warunkach przewidzianych dla pracowników i ich rodzin.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że przedłożone zaświadczenie nr 9/82 stanowi jedynie dowód przysługiwania uprawnień do świadczeń leczniczych, jednakże nie przesądza o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, wszak odwołująca mogła być uprawniona do tych świadczeń jako członek rodziny.

Niemniej, wobec pozostałych dokumentów zebranych w sprawie, a w szczególności nakazów płatniczych z lat 1983-1986 oraz decyzji z dnia 18 września 1985 r. w sprawie umorzenia zaległości podatkowej, sąd uznał, że w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 11 kwietnia 1985 r. (2 lata, 3 miesiące i 10 dni) za odwołującą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników, co wraz z uznanym przez organ rentowy okresem 27 lat, 11 miesięcy i 23 dni, pozwala na uznanie, iż R. T. wykazała co najmniej 30-letni okres podlegania ubezpieczeniom emerytalno-rentowym.

Ostatnim warunkiem, od którego zależało przyznanie odwołującej prawa do emerytury rolniczej była konieczność zaprzestania prowadzenia przez nią działalności rolniczej (art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy).

Zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wdzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

- b) jego zstępnym lub pasierbem,
 - c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,
 - d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;
- 2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;
- 3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;
- 4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

W dniu 15 maja 2017 r. odwołująca zawarła z A. i A. A. (2) umowę dzierżawy gruntu położonego w M. o powierzchni 1/3 z 3,4783 ha na okres 10 lat. Zarówno A., jak i A. A. (2) nie są małżonkiem odwołującej, jej zstępnym, pasierbem, osobą pozostającą z nią we wspólnym gospodarstwie domowym, ani małżonkiem ww. osób. Natomiast w dniu 22 maja 2017 r. mąż odwołującej M. T. zawarł z J. K. umowę dzierżawy gruntu położonego w C. na okres 10 lat.

Jednakże dopiero w dniu 12 września 2017 r. pełnomocnik odwołującej złożył do akt niniejszego postępowania decyzję z dnia 5 lipca 2017 r., w której Prezydent Miasta P. jako prezydent miasta na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej orzekł zarejestrować w operacie ewidencji gruntów i budynków dane wynikające z umowy dzierżawy zawartej w dniu 15 maja 2017 r., pomiędzy A. i A. małżonkami A., a R. T., dotyczącej gruntów położonych w P., w obrębie M..

Wobec powyższego, na rozprawie w dniu 21 września 2017 r. pełnomocnik pozwanego oświadczył, że organ rentowy nie kwestionuje zakończenia prowadzenia działalności rolniczej przez odwołującą, podnosząc, iż nastąpiło to w toku postępowania.

Termin powstania prawa do emerytury reguluje przepis art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2017 r., poz. 1383), który stosowany jest odpowiednio zgodnie z art. 52 ust. 1 pkt 2) ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przepis ten stanowi, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wniosek o przyznanie prawa do emerytury ubezpieczona złożyła w dniu 19 sierpnia 2016 r., wiek emerytalny osiągnęła w dniu 2 września 2013 r., natomiast wymaganą dokumentację dotyczącą zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej przedstawiła dopiero w dniu 12 września 2017 r., dlatego należało przyjąć, że prawo do emerytury rolniczej odwołująca nabyła od pierwszego dnia miesiąca, w którym spełniła wszystkie przesłanki do nabycia świadczenia.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy - na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc oraz przywołanych przepisów prawa materialnego - zmienił zaskarżone decyzje i przyznał odwołującej prawo do emerytury rolniczej od dnia 1 września 2017 r. (pkt 1 wyroku).

O kosztach procesu sąd orzekł w punkcie 2) wyroku, na podstawie art. 100 k.p.c. znosząc je wzajemnie. Sąd uznał, że obie zaskarżone decyzje w chwili wydania były prawidłowe, bowiem odwołująca dopiero w toku postępowania przed sądem spełniła i wykazała ostatnią przesłankę do nabycia prawa do emerytury rolniczej, a mianowicie przesłankę zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.

/-/ M. M.